

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه مقالات

پیشانی علمی آموزش ابتدایی

و

بزرگداشت دکتر غلامحسین شکوهی

چهره ماندگار تعلیم و تربیت ایران

(جلد اول)

۵ و ۶ دی ماه ۱۳۹۴

به اهتمام:

دکتر محسن آیتی

دبیر علمی همایش

عضو هیئت علمی دانشگاه بیرجند

سید محمد حسینی

دبیر اجرایی همایش

مجموعه مقالات همایش ملی آموزش ابتدایی و بزرگداشت دکتر غلامحسین شکوهی چهره ماندگار تعلیم و تربیت ایران (جلد اول)

سرشناسه: همایش ملی آموزش ابتدایی و بزرگداشت دکتر غلامحسین شکوهی (نخستین: ۱۳۹۴: بیرجند)
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه مقالات همایش ملی آموزش ابتدایی و تجلیل دکتر غلامحسین شکوهی / به اهتمام محسن آیتی، سیدمحمد حسینی؛ [برگزارکنندگان] اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی، دانشگاه بیرجند، انجمن مطالعات برنامه درسی ایران.

مشخصات نشر: بیرجند: نشر چهار درخت، ۱۳۹۴ -

مشخصات ظاهری: ج: جدول.

شابک: ج: ۱- ۵- ۷۵- ۷۵۲۱- ۷۵۸- ۶۰۰- ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: ص.ع. به انگلیسی:

Moshsen Ayati, Seyyed Mohammad Hosseini. Proceeding of national conference on elementary education in Iran.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: آموزش ابتدایی -- ایران -- کنگره‌ها

شناسه افزوده: سیدمحمد، ۱۳۵۲ - گردآورنده

شناسه افزوده: آیتی، محسن، ۱۳۴۵ - گردآورنده

شناسه افزوده: دانشگاه بیرجند

شناسه افزوده: انجمن مطالعات برنامه درسی ایران

شناسه افزوده: ایران - وزارت آموزش و پرورش. اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۸۱ ۹۵۸ / LB1۸۵۴

رده بندی دیویی: ۳۷۲/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۰۰۶۳۰۸۴

حقوق این اثر متعلق به اداره کل آموزش و پرورش خراسان جنوبی است.

به اهتمام: دکتر محسن آیتی، سیدمحمدحسینی

ناشر: نشر چهار درخت

چاپ اول: ۱۳۹۴

محل نشر: بیرجند

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ویراستار: علی زارع مقدم

امور فنی: نشر چهار درخت

طرح جلد: محمدرضا فرج زاده

چاپ و صحافی: چاپ گلرو - ۳۲۲۱۱۸۲۳ (۰۵۶)

شابک: ۵- ۷۵- ۷۵۲۱- ۷۵۸- ۶۰۰- ۹۷۸

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

بیرجند - خیابان معلم - بین معلم ۴۴ و خیابان ۱۵ خرداد

تلفن: ۳۲۴۳۳۲۸۶ - ۵۶ - همراه: ۷۱۵۵ ۵۶۱ ۰۹۱۵

www.4derakht.ir

به نام خداوند جان و خرد

معلم آفتاب روشن اندیشه‌ها و طلیعه‌ی پرفروغ آموختن است. رسالت او، آفرینش و عملش، پرورش نیروهای بالقوه‌ی آدمی است. معلمی، راهی است که خداوند آغازگر و آفرینش‌گر آن بوده است.

شاید هیچ زمانه مثل امروز مسئله‌ی نیروی انسانی و کیفیت آن برای آموزش و پرورش حائز اهمیت نبوده است زیرا از یک سو واجد سند تحول و برنامه درسی ملی هستیم که در مبانی نظری از پشتوانه‌ی غنی فلسفه‌ی انسانی برخوردار است و تلقی برنامه از معلم «السوه و الگو» است و از دیگر سو تحول باید در عرصه‌ی کلاس درس ظهور و بروز یابد. به دیگر سخن تحقق تحول جز با کمک دست‌های پرتوان و اندیشه‌های نافذ معلمان ممکن نیست. شخصیت‌های مؤثری که با حضور در کلاس درس، الگو و نمونه‌ای واقع از محصول نظام تربیتی را پیش روی دانش‌آموزان قرار می‌دهند و برای نائل آمدن به حیاتی پاک‌ و خبیب، شوق می‌آفرینند. معلمانی که با تکیه بر تفکر، تعقل، علم، عمل و ایمان در تربیت فرزندان آراسته به فضایل اخلاقی و واجد مهارت‌های لازم برای زندگی کردن و حل مسائل خود و جامعه می‌شوند.

اکنون که نخستین همایش ملی آموزش ابتدایی همراه با بتلیل و استاد و الگوی روزگار ما در معلمی، چهره‌ی ماندگار و پدر تعلیم و تربیت ایران، دکتر غلامحسین غلامحسین باهمیت معاونت آموزش ابتدایی برگزار می‌شود؛ ضمن تشکر از تمامی دست‌اندرکاران و به‌ویژه معلمان و پژوهشگران ارجمند که به ارائه‌ی آثار و نتایج پژوهش‌های خود در این همایش خواهند پرداخت؛ ذکر چند نکته را ضروری می‌دانم:

۱- این همایش ملی باید فرصتی برای توجه بیشتر به دوره‌ی ابتدایی و تأثیر و نقش ارزنده‌ی آن در همه‌ی بخش‌های جامعه تبدیل گردد و تلاشی باشد برای اینکه تمامی اعضای جامعه به فهم این مهم نائل آیند که: «امروز دیگر سرمایه‌های یک ملت نه در چاه‌های نفت یا در بانک‌ها بلکه در دبستان‌هاست» برای حفظ و پرورش این سرمایه‌ها چه کرده‌ایم؟

۲- دکتر غلامحسین شکوهی نمونه‌ی روشن معلمانی است که هم معلم بود و هم در طول عمر

بابرکت خود به تربیت معلمان همت گماشت بنابراین هم‌زمانی تجلیل از او با نخستین همایش ملی آموزش ابتدایی باید فرصتی باشد برای همه پژوهشگران و فرهنگیان ارجمند به‌ویژه همکاران عزیزمان در دوره‌ی دبستان تا ضمن آشنایی و بازخوانی ویژگی‌های معلمی دکتر شکوهی و سایر معلمان بزرگ و انطباق آن با تلقی برنامه درسی ملی از «معلم» به پژوهش در این زمینه بپردازند. به‌طوری‌که ضمن ارائه‌ی الگوهایی عینی از معلمان بزرگ معاصر، توانیم قدمی در راه اثبات نقش الگویی معلم و میزان امکان تحقق این نقش در میدان عمل تربیتی برداریم.

۳- در طول سال‌های گذشته همواره دانشگاهیان از این‌که به نتایج پژوهش‌های آنان در عرصه‌ی عمل تربیتی توجه نمی‌شود، افسوسمند بوده‌اند. از دیگر سو فرهنگیان نیز معتقد بودند که حوزه‌ی نظر و دانشگاه از کیفیت محی و تربیت در میدان عمل بی‌خبر یا کم‌اطلاع است. باید در این همایش و همایش‌های مشابه بکوشیم با شعار «هم‌دلی و هم‌زبانی» این دو حوزه را به یکدیگر نزدیک‌تر کنیم. چنانچه در این زمینه توفیقی حاصل شود شاهد همراهی روزافزون فرهنگیان ارجمند در اجرای سند تحول بنیادین و کاهش مقاومت نیروی انسانی در برابر تغییرات مطلوب خواهیم بود.

۴- همان‌گونه که مقام معظم رهبری فرمودند «تحول یک کلمه نیست لیکن در پشت این وجود لفظی، در پشت این کلمه، یک دنیا کار نهفته است.» تحقق اهداف سند منویات معظم له عزمی ملی می‌طلبد و تحقیق و پژوهش همراه با آموزش و پرورش از مهم‌ترین گام‌هاست. بار دیگر از شرکت‌کنندگان در همایش و تمامی دست‌اندرکاران که در این راه قدمی برداشته یا قلمی زده‌اند تشکر می‌نمایم و توفیق روزافزونتان را از درگاه خداوند متعال مسألت داریم.

علی‌اصغر فانی

وزیر آموزش و پرورش

پیام دبیر علمی

هووالعلم

آموزش‌های پیش‌دبستانی و دبستانی نخستین گام‌ها برای پرورش رسمی و برنامه‌ریزی شده نسل آینده این مرزوبوم است که جایگاهی بس ویژه و تأثیری پایدار دارد. نظام آموزشی برای دستیابی به اهداف والای جهانی و ملی نیازمند دانش بومی در عرصه تعلیم و تربیت است و شکل‌گیری این حوزه دانشی در گرو دانش‌های علمی بسیار گسترده و مداومی است که برگزاری همایش‌های علمی بخشی از آن به شمار می‌رود.

فراخوان همایش ملی آموزش ابتدایی، استقبال بخش گسترده‌ای از دانشجویان، استادان و کارشناسان و دست‌ان‌رکاران عرصه تعلیم و تربیت را به نمایش گذاشت. دریافت بیش از ۱۷۰۰ مقاله در زمانی کوتاه، پیام آشکار برای کسانی است که عزمی برای اصلاح دارند. در راستای بهره‌گیری حداکثری از تلاش‌های دلسوزانی که حاصل تجربه و دانش خود را به نگارش درآورده‌اند، اقدامات زیر ضرورت می‌یابد:

۱. برگزاری سلسله وار همایش ملی آموزش ابتدایی ایران به صورت دوسالانه
 ۲. تأسیس دبیرخانه دائمی همایش به عنوان بستری برای تعامل دائمی فعالان حوزه ابتدایی
 ۳. نیازسنجی پژوهشی و سیاست‌گذاری مبتنی بر آن در جهت نزدیکی و تعامل هر چه بیشتر حوزه عمل و نظر
 ۴. و از همه مهم‌تر اهتمام و اقدام فوری برای پیاده‌سازی «پایه دانش» به عنوان زیرساختی کلیدی و ماندگار برای بنای رفیع دانشی که می‌تواند در آینده نسل‌های دور در عرصه جهانی به عزت قد براقشاند.
- برگزارکنندگان همایش با افتخار، خدمتگزار همه بزرگوارانی هستند که با ارسال مقالات و انتقال دانش و تجربیات خود در جهت اعتلای نظام آموزشی گام برمی‌دارند و از همه این تلاش‌ها صمیمانه سپاسگزاریم. بر خود لازم می‌دانم متواضعانه از کوتاهی‌های احتمالی پژوهش طلبم و امید دارم این همایش سرآغازی استوار برای حرکتی پایدار در عرصه آموزش ابتدایی کشور قرار گیرد.

والسلام علی من اتبع الهدی

محسن آیتی

دبیر علمی همایش

فهرست مقالات

ردیف	عنوان مقاله	نویسندگان	شماره صفحه
۱	اثربخشی آموزش زندگی خانوادگی (FLE) بر تاب‌آوری و تنیدگی مادران دارای کودکان اختلال یادگیری خواندن و نوشتن	هادی غلامرضایی، علی غلامی استند، سید محمدتقی خبازی، رابعه سادات قاسم‌زاده	۱
۲	اثربخشی آموزش مهارت‌های پیش‌دبستانی بر مهارت‌های اجتماعی نوجوانان اchied ۲ قزوین	گیتی رحمانی، سعیده بزازیان، جعفر چوپامنش	۱۸
۳	اثربخشی آموزش مهارت‌های رسان برافزایش تاب‌آوری کودکان پسر ابتدایی	مجتبی سلم‌آبادی، راضیه رضایی، هدیه صفری	۳۴
۴	اثربخشی تلفیق روش آموزش چند حسی و یکپارچگی حسی بر علائم اختلال خواندن دانش‌آموزان دوره ابتدایی	مهناز استکی، رؤیا محمدی، سحر انتظاری، لیلی زاهدی	۴۶
۵	ارتباط سبک‌های دفاعی با تعهد سازمانی آموزگاران شهرستان بیرجند	مصطفی محمدی، اسفهرود، حسن رضا ترابی	۶۲
۶	ارزشیابی سازمان‌دهی محتوای کتاب‌های درسی علوم ابتدایی در آموزش مفهوم انرژی	میترا فتحی	۷۴
۷	بررسی اثربخشی آموزش گروهی برنامه والدگری مثبت به مادران بر مشکلات رفتاری دانش‌آموزان پسر کم‌توان ذهنی آموزش‌پذیر مقطع ابتدایی خرم‌آباد	فاطمه رضایی، مسعود صادقی، مهدی رضائیان، مهدی عبداللهی	۸۹

۸	بررسی ارتباط عمودی و افقی محتوای درس علوم تجربی با پروژه‌های علمی در دوره ابتدایی	علیرضا حیدرزادگان، نسرین تقوی، علی زارع‌مقدم	۱۰۵
۹	بررسی استعدادهای دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی در فرایند شناسایی و هدایت اسن دادهای برتر	عمید آزادگان، محسن آیتی، محمدرضا اسدی یونسی	۱۱۶
۱۰	بررسی برخورد معلمان به عملکرد دانش‌آموزان در طرح ارزشیابی توصیفی مدارس ابتدایی استان البرز	فاطمه بیگدلو، سیده حلیمه افتخاری، ملیحه بیات، فهیمه یاری	۱۲۷
۱۱	بررسی تأثیر رفتار، نگرش، مثبت‌گرا و مدیریت استعداد بر توانمند شدن معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گلوگاه	منیره قربانی، خدیجه صیدانلو	۱۴۲
۱۲	بررسی رابطه بین صلاحیت‌های فردی و عملکرد باورهای فراشناختی آنان در بین معلمان مقطع ابتدایی شاغل در مدارس شهرستان آبادان	الهام ناصرین، معصومه ذاکری حکمی	۱۵۶
۱۳	بررسی رابطه سواد رایانه‌ای با مهارت‌های شغلی (طراحی، اجرایی، ارزشیابی و پژوهشی) معلمان	نواذ، جهان‌دیده، میلاد رحیم‌خو	۱۶۷
۱۴	بررسی رابطه عضویت در شبکه اجتماعی با افسردگی در دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان استان فارس	سید هاشم حسینی، احسان سپیده، حسن محمدزاده	۱۷۹
۱۵	بررسی رابطه نشاط اداری با تعهد سازمانی در معلمان ابتدایی شهرستان قروه	مرضیه مرادی، امیر فقیه عباسی، گلناز کریمی	۱۹۲
۱۶	بررسی رابطه هوش اخلاقی با عملکرد شغلی معلمان زن مدارس ابتدایی شهرستان بیرجند	حکیمه ترابی بهلگرد، مجید غلامی اسفهرود، ساره مزروعی	۲۰۵

۲۱۹	آمنه بلند قامت پور	بررسی میزان توجه به مفاهیم زیست محیطی در کتاب های علوم تجربی دوره ابتدایی	۱۷
۲۳۳	شیرزاد نظری، صادق کریمی بروجنی، محبوبه نیلیه، سارا احمدی بلوطکی	بررسی میزان کاربست فرآیندهای مدیریت دانش در مدارس ابتدایی شهر خرم آباد	۱۸
۲۴۵	مریم سادات کاظمی تریقان، حسام الدین قاسمی، زهرا سادات کاظمی تریقان، سید مهدی کاظمی تریقان	بررسی تعیین رابطه عوامل کلیدی مدیریت دانش و سرمایه فکری باهوش سازمانی در اجرای نوآوری های طرح های دوره ابتدایی (مورد مطالعه: آموزش و پرورش ناحیه یک یزد)	۱۹
۲۵۷	سید رضا بلاغت، الیاس ملازهی	بررسی وضعیت فضاهای آموزشی مدارس ابتدایی شهر سراوان با توجه به مدارس موجود در ایران	۲۰
۲۶۹	غلامحسین دانشمند، مهدی محمدی، فاطمه عزت	بررسی وضعیت مؤلفه های هوشمند سازی مدارس ابتدایی شهر بیرجند	۲۱
۲۸۱	محمد اکبری پورنگ، حسین قاسمی	تأثیر استفاده از داستان و قصه های با مضمون اخلاقی بر رشد اخلاقی کودکان شهر بیرجند	۲۲
۲۹۲	محمدصادق اسماعیلی فر، نادیا غلامی پور	تأثیر استفاده از روش کلاس معکوس در درس علوم بر احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان پایه ششم ابتدایی	۲۳
۳۰۶	مرجانه حسین جعفرپور، فیروزه جعفرپور، محمدابراهیمی، زهره سعادت مند، سید کمال موحدیان	تأثیر آموزش فلسفه بر تفکر انتقادی کودکان ۷-۱۱ ساله دختر شهر اصفهان	۲۴

۳۲۰	فاطمه میر نظامی، علی رحمانی، کبری قربانپور	تأثیر بازی‌های آموزشی بر حافظه شنیداری و املائی دانش‌آموزان دارای ناتوانی یادگیری شهرستان قاین	۲۵
۳۳۴	مجتبی نصیری، احمد اکبری	تأثیر برنامه (p4c) با محتوای بومی برافزایش مهارت‌های استدلال دانش‌آموزان پسر پایه ششم ابتدایی	۲۶
۳۵۰	سید رضا بلاغت، علیرضا حیدرزادگان، حدیثه اسلامی	اثاث رویکرد درس پژوهی معلم بر تفکر انتقادی دانش‌آموزان	۲۷
۳۶۰	علی‌اصغر کامیاب	تأثیر وسیله آموزشی سبزه بر بهبود اختلالات خواندن دانش‌آموزان ناشنوا پایه اول	۲۸
۳۷۳	مصطفی قادری، محسن ایزان	تأملی نو به برنامه درسی ریاضی در دوره (رویکردها، دلالت‌ها)	۲۹
۳۸۶	سیاوش طالع پسند، سعید مهناء، شهلا بختیاری، حسین خاتمی	تبیین استرس ادراک‌شده در بین معلمان ابتدایی شهر دامغان: نقش نیازهای اساسی روان‌شناختی، شادکامی، خودآگاهی هیجانی و خوش‌بینی	۳۰
۳۹۸	عباس خدرویه، اادی پورشافعی، سید عسگری، علیرضا قاسمی پور	تبیین جو اخلاقی سازمان و اثربخشی معلمان ابتدایی	۳۱
۴۱۳	ریحانه محمدی، آسیه سورگی	تحلیل محتوا کتب پایه اول ابتدایی از نظر میزان توجه به کنجکاوی	۳۲
۴۲۴	فاطمه رجبزاده، نفیسه سادات امامی، رؤیا نجف‌زاده	تحلیل محتوای علوم تجربی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی بر اساس کاربرد عملی در زندگی (نظریه تماتیک)	۳۳

۴۳۲	فاطمه عزیززاده مقدم، زهرا افشار راد، فهیمه علمدار	تحلیل محتوای مهارت‌های ارتباطی بخش مدنی کتب تعلیمات اجتماعی دوره دوم ابتدایی	۳۴
۴۴۹	اعظم علی آبادی، مجید پاکدامن	تعیین نقش پیش‌بینی کننده خوش‌بینی تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم از روی برخی‌های شخصیت والدین	۳۵
۴۶۳	زری محمدی	چگونه توانستم اشکالات املایی شش نفر از دانش‌آموزان کلاس دوم مدرسه شهید نواب را رفع نمایم؟	۳۶
۴۷۰	هادی پور شافعی، محمد نبی زاده، علی رزم‌آرا	رابطه بین سبک زندگی و آفرین با مدیریت دانش در آموزش پرورش، شهید زاهدی	۳۷
۴۸۲	علی رزم‌آرا	رابطه خودکارآمدی و هوش هیجانی با سبک تدریس معلمان دوره ابتدایی	۳۸
۴۹۵	علی رزم‌آرا	رابطه میزان تمایل به ورزش همگانی و موفقیت دانش‌آموزان در مدارس ابتدایی آموزش و پرورش شهرستان پارس‌آباد	۳۹
۵۰۴	میرارسلان بسکی	رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی مدیران با ابتکار و نوآوری شغلی آن‌ها در مدارس مقطع ابتدایی	۴۰
۵۱۸	سعید اکاتی، شمسیه کمالی	شیوه‌های استدلال استقرایی و استدلال قیاسی قران برای آموزش علوم پایه‌ی ششم ابتدایی	۴۱
۵۳۱	راضیه نصراللهی، زهرا اکبری، هادی پور شافعی، علی عسگری	ضرورت کارآفرینی در آموزش ابتدایی	۴۲

۴۳	عناصر برنامه درسی مبتنی بر رویکرد انسان‌گرایانه در آموزش و پرورش: مطالعه کیفی	یحیی محمدی، ایراندخت فیاض	۵۴۵
۴۴	فریاد بی‌صدا؛ دانش‌آموزان کلاس‌های چندپایه قربانی نقص‌های قانونی وزارت آموزش و پرورش	مسعود صیامی، عاطفه سالاری، زهرا جاجنگی درمیان، رمضان صیامی، محمود صیامی، علی زارع مقدم	۵۵۸
۴۵	کرباش به سحر انتقادی و مقایسه آن بین دبیران بیت‌دلی و غیر تربیت‌بدنی	سجاد حاجی‌زاده، محمدعلی زبردست، مریم السادات طباطبائی مهریزی	۵۶۵
۴۶	نادیده گرفتن عقل سلیم در حل مسائل کلامی ریاضی: نقش اصالت	محمد مهدی، ابوالفضل رفیع پور	۵۷۵
۴۷	نظام باورهای معرفت‌شناسی مدرسه و ارتباط آن با جوسازمانی	محمد امجد زبردست، خلیل غلامی، صاحبه ناصری	۵۸۷
۴۸	نقش تدریس انعطاف‌پذیر بر رضایت تحصیلی و پیشرفت درسی و یاد داری درس علوم تجربی دوره ابتدایی شهرستان سرپل زهاب	فرات، موسوی، رضا محمدی	۶۰۲
۴۹	نقش توانمندسازی کارکنان و تعهد سازمانی بر فرسودگی شغلی کارکنان وزارت آموزش و پرورش	سید روح‌الله تیمانی	۶۱۶
۵۰	نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان (مقاله مروری)	محسن خورشیدزاده، رضا جوان	۶۳۱